

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 227/09-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. augusta 2009 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Jána Lubyho a Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti A. B., B., zastúpeného advokátom JUDr. M. E., N., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 2 Tos 16/2009 z 15. apríla 2009, za účasti Krajského súdu v Nitre, takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva A. B. podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 2 Tos 16/2009 z 15. apríla 2009 p o r u š e n é b o l i .

2. Krajský súd v Nitre j e p o v i n n ý u h r a d iť A. B. trovy konania v sume 368,55 € [slovom tristošesťdesiatosem eur a päťdesiatpäť centov (11 102,94 Sk)] na účet

jeho právneho zástupcu advokáta JUDr. M. E., N., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Vo zvyšnej časti sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. mája 2009 doručená sťažnosť A. B., v tom čase vo výkone väzby (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. M. E., N., ktorou namietal porušenie základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 6 T 49/2009 z 3. apríla 2009 a uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 2 Tos 16/2009 z 15. apríla 2009 (ďalej aj „namietané uznesenie krajského súdu“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ je trestne stíhaný pre prečin podvodu podľa § 221 ods. 1 a 3 písm. a) Trestného zákona formou spolupáchateľstva podľa § 20 Trestného zákona v štádiu pokusu podľa § 14 ods. 1 Trestného zákona a pre zločin falšovania a pozmeňovania verejnej listiny, úradnej pečate, úradnej uzávery, úradného znaku a úradnej značky podľa § 352 ods. 1 Trestného zákona formou spolupáchateľstva podľa § 20 Trestného zákona. Uznesením sudcu pre prípravné konanie okresného súdu sp. zn. 4 Tp 175/08 z 25. októbra 2008 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 4 Tpo 56/2008 z 24. novembra 2008 bol sťažovateľ vzatý do väzby z dôvodu uvedeného v ustanovení § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. V predmetnej veci podal prokurátor Okresnej prokuratúry Nitra 31. marca 2009 obžalobu.

Sťažovateľ podal 4. marca 2009, t. j. ešte pred podaním obžaloby, žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu, ktorej súčasťou boli aj návrhy na nahradenie väzby

písomným sľubom, dohľadom mediačného a probačného úradníka alebo peňažnou zárukou v sume 10 000 €.

Okresný súd namietaným uznesením sp. zn. 6 T 49/2009 z 3. apríla 2009 rozhodoval tak o ďalšom trvaní väzby sťažovateľa po podaní obžaloby podľa § 238 ods. 3 Trestného poriadku, ako aj o jeho žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu zo 4. marca 2008. Okresný súd označeným uznesením rozhodol tak, že sťažovateľa ponechal vo väzbe, s poukazom na to, že naďalej trvajú dôvody väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, a zároveň jeho žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu zamietol. Okresný súd týmto uznesením rozhodol tiež podľa § 80 ods. 1 písm. b) Trestného zákona o neprijatí písomného sľubu sťažovateľa, ako aj o neprijatí jeho návrhu na nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Proti namietanému uzneseniu okresného súdu podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 2 Tos 16/2009 z 15. apríla 2009 tak, že sťažnosť sťažovateľa (ako aj sťažnosť spoluobvineného K. K.) ako nedôvodnú zamietol.

Sťažovateľ uvádza, že *„V žiadosti o prepustenie z väzby zo dňa 04. 03. 2009 som však okrem písomného sľubu ako aj prijatiu dohľadu probačného a mediačného úradníka žiadal aj prijatie ponúknutej peňažnej záruky, ako náhradu mojej väzby. S touto žiadosťou sa však Okresný súd Nitra a Krajský súd v Nitre vôbec nezaoberal a ani o nich nerozhodol, čím podľa môjho názoru Okresný súd Nitra a Krajský súd v Nitre porušili čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj čl. 17 ods. 1, ods. 2 a ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky.“*

Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vo veci jeho sťažnosti vydal tento nález:

„1 Okresný súd Nitra uznesením zo dňa 03. 04. 2009 pod sp. zn. 6 T 49/2009 a Krajský súd v Nitre uznesením zo dňa 15. 04. 2009 pod sp. zn. 2 Tos 16/2009 porušili právo A. B. podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky tým, že nerozhodli o alternatívnej žiadosti

sťažovateľa zo dňa 04. 03. 2009 o nahradenie väzby jeho peňažnou zárukou.

2. Uznesenie Okresného súdu Nitra zo dňa 03. 04. 2009 pod sp. zn. 6 T 49/2009 a uznesenie Krajského súdu v Nitre zo dňa 15. 04. 2009 pod sp. zn. 2 Tos 16/2009 sa v časti týkajúcej sa sťažovateľa zrušuje a Krajskému súdu v Nitre prikazuje, aby A. B. prepustil neodkladne z väzby na slobodu.

3. A. B. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 10.000 EUR (slovom desať tisíc euro), ktoré mu je povinný vyplatiť Krajský súd v Nitre do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. A. B. priznáva náhradu trov konania vrátane trov právneho zastúpenia, ktoré je Krajský súd v Nitre povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu JUDr. M. E. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 227/09-7 z 18. júna 2009 ju v časti namietajúcej porušenie základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 2 Tos 16/2009 z 15. apríla 2009 prijal na ďalšie konanie a vo zvyšnej časti sťažnosť odmietol z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa a predsedu krajského súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedu krajského súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadril k sťažnosti. Právny zástupca sťažovateľa a predseda krajského súdu ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Vzhľadom na oznámenia právneho zástupcu sťažovateľa a predsedu krajského súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predseda krajského súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti č. Spr. 858/09 z 3. júla 2009 uviedol, že krajský súd sa vo svojom uznesení zaoberal námietkami sťažovateľa týkajúcimi sa ponuky peňažnej záruky. Podľa predsedu krajského súdu nie je pravdivé tvrdenie sťažovateľa, že sa krajský súd v rámci rozhodovania o jeho sťažnosti nezaoberal ponukou peňažnej záruky. Podľa jeho názoru bol postup krajského súdu (rovnako ako postup okresného súdu) *„plne v súlade s ustanovením § 81 ods. 2 Trestného poriadku, z výkladu ktorého vyplýva, že súd ak zistí splnenie zákonných podmienok uvedených v § 81 ods. 2 veta prvá Trestného poriadku, vydá kladné rozhodnutie – opatrenie, v ktorom určí výšku peňažnej záruky a spôsob jej zloženia. Ak tieto podmienky nie sú splnené, ako tomu bolo aj v predmetnej veci, tak opatrenie podľa písm. a) nevydáva, ale postupuje tak, ako to upravuje písm. b) t. j. bez vydania takého opatrenia.“*. Predseda krajského súdu je toho názoru, že sťažovateľom označené základné práva a slobody postupom krajského súdu porušené neboli.

Právny zástupca sťažovateľa v stanovisku z 13. júla 2009, ktorým reagoval na vyjadrenie predsedu krajského súdu z 3. júla 2009, ústavnému súdu oznámil, že uznesením krajského súdu sp. zn. 2 Tos 26/2009 z 11. júna 2009, ktorým bolo zrušené uznesenie okresného súdu sp. zn. 6 T 49/2009 zo 4. júna 2009, krajský súd prijal písomný sľub sťažovateľa a prepustil ho z väzby na slobodu. V súvislosti s touto skutočnosťou právny zástupca sťažovateľa ústavnému súdu oznámil, že netrvá na vydaní nálezu v časti požadovaného výroku, ktorým sa krajskému súdu prikazuje, aby sťažovateľa prepustil neodkladne na slobodu. Ďalej právny zástupca sťažovateľa uviedol:

«Mám za to, že všeobecné súdy mali aplikovať druhú vetu čl. 5 ods. 3 dohovoru, keďže toto ustanovenie zabezpečuje väčší rozsah základného práva. Zároveň to znamená, že všeobecné súdy mali alternatívnu žiadosť sťažovateľa meritórne preskúmať. Pokiaľ tak neurobili, porušili tým čl. 5 ods. 3 dohovoru.

Za nutné považujeme i poukázať na dôvodovú správu zák. č. 5/2009 Z. z., k bodu 24, ktorým bolo novelizované ustanovenie § 81 Tr. por.: „Doterajšia úprava nadbytočne predbieha finálnemu rozhodovaniu o náhrade väzby peňažnou zárukou podľa odseku 1, určenie výšky peňažnej záruky a spôsobu jej zloženia (adekvátne predchádzajúcej úprave) je len predpokladom rozhodnutia súdu alebo sudcu pre prípravné konanie o prijatí alebo

neprijatí peňažnej záruky, ktorá je vždy zároveň žiadosťou o prepustenie z väzby pri jej náhrade a takto je aj vymedzená v § 72 ods. 1 písm. b). Preto sa výška záruky a spôsob jej zloženia buď neformálne (opatrením) určí, alebo sa k rozhodnutiu uznesením pristúpi bez tohto medzikroku, ak sa nejaví ako aktuálny.“ t. j. pre sťažovateľa vyplývajúcim záverom o meritórnom rozhodnutí vo výrokovej časti uznesenia o neprijatí ponúknutej peň. záruky a to bez predchádzajúceho vydania opatrenia. Iný záver by mohol mať za následok napr. situáciu, kedy by sa na základe takéhoto vyjadrenia odvolacieho súdu v prípade nesplnenia podmienok na vydanie opatrenia ani nemohlo následne pristúpiť k samotnému rozhodnutiu vo výrokovej časti uznesenia iba výslovne o žiadosti obvineného/obžalovaného o nahradenie väzby peňažnou zárukou.»

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody v súlade s ustanoveniami odseku 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má

právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania. Prepustenie sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 2 Tos 16/2009 z 15. apríla 2009. Podstata argumentácie sťažovateľa spočíva v tom, že ani okresný súd, ani krajský súd sa vo výroku svojich uznesení nezaoberali jeho žiadosťou o nahradenie väzby peňažnou zárukou v sume 10 000 € napriek tomu, že sťažovateľ vo svojej žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu zo 4. marca 2009 okrem argumentov týkajúcich sa nedôvodnosti väzby ponúkol pre prípad, že súd by mal iný názor, aj rôzne prostriedky nahrádzajúce väzbu, a to konkrétne peňažnú zárukou v sume 10 000 €, písomný sľub a podrobenie sa dohľadu probačného a mediačného úradníka. Podľa názoru sťažovateľa okresný súd aj krajský súd rozhodovali, pokiaľ ide o prostriedky nahrádzajúce väzbu, len o ponúknutom písomnom sľube a dohľade probačného a mediačného úradníka, nie však o ponúknutej peňažnej záruke. Krajský súd podľa názoru sťažovateľa nenapravil pochybenie okresného súdu, ktorý nerozhodol o sťažovateľom ponúknutej záruke, a to aj napriek tomu, že sťažovateľ túto skutočnosť namietal vo svojej sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu z 3. apríla 2009.

Vo vzťahu k namietanému porušeniu základných práv sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru ústavný súd predovšetkým poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, z ktorej vyplýva, že v označených ustanoveniach čl. 17 ústavy, ako aj čl. 5 ods. 3 dohovoru týkajúcich sa práva na osobnú slobodu sú obsiahnuté tak právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná, ako aj právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú, resp. primeranú dobu, alebo byť prepustený počas konania (napr. III. ÚS 7/00, III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05), pričom prepustenie z väzby na slobodu môže byť v zákonom určených prípadoch podmienené zárukou (III. ÚS 7/00, IV. ÚS 181/07). Z už vyslovených právnych názorov ústavného súdu možno vyvodit', že z hľadiska rozsahu práv garantovaných prostredníctvom čl. 17 ústavy a práv vyplývajúcich z čl. 5 ods. 3, ako aj čl. 5 ods. 4 dohovoru neexistujú medzi týmito

právami zásadné rozdiely, keďže ustanovenia čl. 17 ústavy zahŕňajú aj práva vyplývajúce z čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru (pozri napr. III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05, IV. ÚS 181/07). Ústavný súd preto v predmetnej veci posudzoval možnosť prípadného porušenia základných práv sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a jeho práv vyplývajúcich z čl. 5 ods. 3 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu spoločne, pričom zohľadňoval judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k druhej vete čl. 5 ods. 3 dohovoru.

Pokiaľ ide o výklad samotného pojmu „záruka“ v zmysle čl. 5 ods. 3 dohovoru, z doterajšej judikatúry ESLP možno vyvodiť, že má autonómny obsah, ktorý je nezávislý od terminológie používanej vo vnútroštátnom práve. Zárukou treba rozumieť akýkoľvek prostriedok prípustný podľa vnútroštátneho práva, ktorý je miernejší ako obmedzenie osobnej slobody a ktorý je zároveň spôsobilý zabezpečiť účasť obvineného na pojednávaní. Spravidla ide o peňažnú záruku (kauciu), ale aj o iné formy záruk, napríklad odovzdanie cestovného pasu (Stögmüller c. Rakúsko z 10. novembra 1969), stanovenie povinnosti mať stále bydlisko, hlásiť sa v pravidelných intervaloch atď.

Z doterajšej judikatúry ESLP k druhej vete čl. 5 ods. 3 dohovoru, ktorá sa vytvárala postupne, tiež vyplýva, že prepustenie na základe záruky je len možnosťou, a nie oprávnením osoby pozbavenej osobnej slobody. Pri posudzovaní jej opodstatnenosti má záruka prednosť pred pokračovaním väzby. Uplatňuje sa nielen v prípade takzvanej útekovej väzby, ako by tomu nasvedčovala formulácia účelu tejto záruky (zabezpečenie prítomnosti na pojednávaní), ale je možné ňou nahradiť aj väzbu realizovanú na základe iných dôvodov. V rozpore s dohovorom by bolo, ak by vnútroštátne právo vylučovalo v prípade niektorých trestných činov vôbec možnosť záruky (Caballero c. Spojené kráľovstvo z 8. februára 2000, S. B. C. c. Spojené kráľovstvo z 19. júna 2001).

Uvedené východiská judikatúry ESLP k čl. 5 ods. 3 druhej vete dohovoru ústavný súd už viackrát zohľadnil vo svojej judikatúre a v tejto súvislosti uviedol, že čl. 5 ods. 3 dohovoru síce nepriznáva jednotlivcovi absolútne právo byť prepustený na záruku, ale umožňuje mu žiadať o prepustenie na slobodu s poskytnutím záruky. Súdnym orgánom vzniká v tejto súvislosti povinnosť zvažiť, či sa poskytnutím určitej záruky dosiahne

rovnaký účel, aký bol sledovaný vzatím osoby do vyšetrovacej väzby. Pri posudzovaní jej opodstatnenosti má záruka prednosť pred pokračovaním väzby (I. ÚS 239/04, II. ÚS 38/05, II. ÚS 60/08).

Ústavný súd z uznesenia okresného súdu sp. zn. 6 T 49/2009 z 3. apríla 2009 zistil, že v časti týkajúcej sa sťažovateľa obsahuje uznesenie výrok o tom, že sa sťažovateľ ponecháva vo väzbe, pretože naďalej trvajú dôvody väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, ako aj výrok o zamietnutí žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu, výrok o neprijatí písomného sľubu sťažovateľa podľa § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku a výrok o neprijatí návrhu sťažovateľa na nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

V odôvodnení označeného uznesenia okresného súdu je okrem iného uvedené:

„... Okrem toho dôvody väzby u obžalovaných v zmysle § 71 odsek 1 písmeno c) Trestného poriadku aj naďalej pretrvávajú, nakoľko prepustením obvinených na slobodu hrozí dôvodná obava, že budú pokračovať v trestnej činnosti... Tiež obvinený A. B. bol v minulosti 4x súdne trestaný a skutku sa dopustil krátko po skončení skúšobnej doby za iný trestný čin. Jeho námietka, že má stále rodinné zázemie a zamestnanie je bezpredmetná, nakoľko toto mal i pred páchaním trestnej činnosti a nemalo to vplyv na jeho konanie... Z týchto dôvodov súd nevyhovел ich žiadostiam o prepustenie z väzby na slobodu a neprijal ich písomné sľuby, peňažnú záruku ani návrh na nahradenie väzby probačným a mediačným úradníkom.“

Krajský súd v uznesení sp. zn. 2 Tos 16/2009 z 15. apríla 2009, ktorým zamietol sťažnosť sťažovateľa, postup okresného súdu týkajúci sa absencie výroku o neprijatí, resp. prijatí peňažnej záruky odobril, pričom v jeho odôvodnení v tejto súvislosti uviedol, že *„K sťažnostným námietkam obvineného A. B., týkajúcich sa absencie výroku o prijatí, či neprijatí peňažnej záruky, nadriadený súd považuje za potrebné poukázať na ustanovenie § 81 ods. 2 písm. b) Tr. por. v znení zákona č. 5/2009 Z. z. účinného od 1. 2. 2009, na základe ktorého súd I. stupňa správne postupoval, keď s prihliadnutím na osobu a majetkové pomery obvineného, povahu činu, jeho následok a okolnosti prípadu, postupoval pri*

rozhodovaní o väzbe podľa § 72 ods. 2 Tr. por. bez vydania opatrenia, ktorým by určil výšku peňažnej záruky a spôsob jej zloženia.

Je potrebné však vytknúť súdu I. stupňa, že bližšie neuviedol dôvody, pre ktoré postupoval v zmysle citovaného zákonného ustanovenia. Napriek tomu, ani nadriadený súd nepovažuje ponuku obvineného A. B. na nahradenie jeho väzby peňažnou zárukou za dostatočnú, najmä vzhľadom na povahu činu uvedeného pod bodom 2) obžaloby a jeho následok, t. j. výšku spôsobenej škody, ktorá mala byť poškodenému Mgr. I. P. spôsobená v prípade predaja bytu v sume 1.764.953,55 Sk, t. j. 58.555,85 eur.“.

Podľa názoru krajského súdu nebolo potrebné rozhodnúť samostatným výrokom o tom, že súd peňažnú záruku neprijíma, keďže takýto postup vyplýva z ustanovenia § 81 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku v znení zákona č. 5/2009 Z. z. účinnom od 1. februára 2009.

Na základe svojich zistení ústavný súd v súvislosti s námietkou sťažovateľa, že okresný súd ani krajský súd sa nezaoberali jeho žiadosťou o nahradenie väzby peňažnou zárukou v sume 10 000 €, konštatoval, že tak vo výroku uznesenia okresného súdu sp. zn. 6 T 49/2009 z 3. apríla 2009, ako aj vo výroku uznesenia krajského súdu sp. zn. 2 Tos 16/2009 z 15. apríla 2009 síce chýba výrok obsahujúci rozhodnutie o ponúknutej peňažnej záruke, ale na druhej strane z citovaných častí odôvodnení označeného uznesenia okresného súdu a namietaného uznesenia krajského súdu možno vyvodit', že oba súdy sa návrhom sťažovateľa na nahradenie väzby zárukou zaoberali a túto neprijali, pričom krajský súd absenciu výroku obsahujúceho rozhodnutie o ponúknutej peňažnej záruke odôvodnil odkazom na § 81 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku v znení zákona č. 5/2009 Z. z. účinnom od 1. februára 2009.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd považoval za potrebné zaujať stanovisko k výkladu § 81 ods. 2 Trestného poriadku v znení zákona č. 5/2009 Z. z. účinnom od 1. februára 2009 v kontexte so zárukami, ktoré možno vyvodit' pre rozhodovanie o väzbe, resp. jej ďalšom trvaní z príslušných ustanovení ústavy a dohovoru, ako aj jeho doterajšej judikatúry.

Podľa § 72 ods. 1 Trestného poriadku rozhodnutím o väzbe sa rozumie rozhodnutie o

a) vzatí alebo nevzatí obvineného do väzby; za rozhodnutie o nevzatí do väzby sa považuje aj rozhodnutie o ponechaní obvineného na slobode pri nahradení väzby,

b) prepustení z väzby a o zamietnutí žiadosti o prepustenie obvineného z väzby; za takúto žiadosť sa považuje aj žiadosť o nahradenie väzby,

c) zmene dôvodov väzby obvineného,

d) návrhu na predĺženie lehoty väzby obvineného,

e) ponechaní obvineného vo väzbe, alebo predĺžení celkovej lehoty väzby v trestnom konaní,

f) prepustení zatknutého obvineného na slobodu; za takéto rozhodnutie sa považuje aj rozhodnutie o ponechaní obvineného na slobode pri nahradení väzby.

Podľa § 72 ods. 2 Trestného poriadku konať a rozhodovať možno len o väzbe osoby, proti ktorej bolo vznesené obvinenie. Odôvodnenie rozhodnutia o väzbe obsahuje aj uvedenie skutkových okolností, o ktoré sa výrok rozhodnutia o väzbe opiera. O väzbe koná a rozhoduje súd a v prípravnom konaní na návrh prokurátora sudca pre prípravné konanie, ktorý nie je pri vymedzení dôvodov väzby návrhom prokurátora viazaný. O sťažnosti proti rozhodnutiu súdu alebo sudcu pre prípravné konanie o väzbe koná a rozhoduje nadriadený súd. Pred rozhodnutím o väzbe musí byť obvinený vypočutý; o čase a mieste výsluchu sa vhodným spôsobom upovedomí prokurátor, obvinený a jeho obhajca, ak je dosiahnuteľný. Predseda senátu alebo sudca pre prípravné konanie vypočuje obvineného a potom umožní prísediacim alebo sudcom, prokurátorovi a obhajcovi položiť obvinenému otázky týkajúce sa rozhodnutia o väzbe; bez výsluchu obvineného možno rozhodnúť o väzbe len vtedy, ak obvinený výslovne požiadal, aby sa konalo v jeho neprítomnosti, alebo ak zdravotný stav obvineného neumožňuje jeho výsluch. Zástupca záujmového združenia alebo iná osoba ponúkajúca záruku alebo peňažnú záruku sa upovedomí o výsluchu, ak je to potrebné. Návrhy a žiadosti prokurátora sa bezodkladne doručia obvinenému a žiadosti obvineného alebo iných osôb, podané v jeho prospech prokurátorovi tak, aby sa k nim prokurátor a obvinený mali možnosť pred rozhodnutím o väzbe vyjadriť; to platí aj o dôvodoch, pre ktoré má súd rozhodnúť o predĺžení celkovej lehoty väzby podľa § 76a.

Podľa § 81 ods. 2 Trestného poriadku s prihliadnutím na osobu a majetkové pomery obvineného alebo toho, kto za neho zloženie peňažnej záruky ponúka, povahu činu, jeho následok a iné okolnosti prípadu predseda senátu alebo v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie

a) v rámci postupu podľa § 72 ods. 2 alebo § 302 ods. 2 opatrením určí výšku peňažnej záruky a spôsob jej zloženia a doručí opatrenie tomu, kto má peňažnú záruku zložiť, alebo

b) postupuje podľa § 72 ods. 2 alebo § 302 ods. 2 bez vydania tohto opatrenia.

Podľa znenia § 81 ods. 2 Trestného poriadku, ktoré bolo účinné do 31. januára 2009, s prihliadnutím na osobu a majetkové pomery obvineného alebo toho, kto za neho zloženie peňažnej záruky ponúka, na povahu spáchaného činu a výšku spôsobenej škody rozhodne súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie

a) o výške peňažnej záruky a spôsobe jej zloženia; súčasne môže obvinenému uložiť splnenie primeraných povinností a dodržanie obmedzení, alebo

b) že ponuku peňažnej záruky neprijíma.

Rovnako ako právny zástupca sťažovateľa aj ústavný súd poukazuje na znenie dôvodovej správy k zákonu č. 5/2009 Z. z. vo vzťahu k § 81 ods. 2 Trestného poriadku, z ktorej bodu 24 vyplýva, že *„Doterajšia úprava nadbytočne predbieha finálnemu rozhodovaniu o náhrade väzby peňažnou zárukou podľa odseku 1, určenie výšky peňažnej záruky a spôsobu jej zloženia (adekvátne predchádzajúcej úprave) je len predpokladom rozhodnutia súdu alebo sudcu pre prípravné konanie o prijatí alebo neprijatí peňažnej záruky, ktorá je vždy zároveň žiadosťou o prepustenie z väzby pri jej náhrade a takto je aj vymedzená v § 72 ods. 1 písm. b). Preto sa výška záruky a spôsob jej zloženia buď neformálne (opatrením) určí, alebo sa k rozhodnutiu uznesením pristúpi bez tohto medzikroku, ak sa nejaví ako aktuálny.“*

Z uvedeného možno vyvodit', že novelizáciou ustanovenia § 81 ods. 2 Trestného poriadku sledoval zákonodarca úmysel zjednodušiť proces rozhodovania súdu o prijatí,

resp. neprijatí peňažnej záruky. Podstata tohto zjednodušenia spočíva v tom, že príslušný súd v období od nadobudnutia účinnosti novelizácie Trestného poriadku vykonanej zákonom č. 5/2009 Z. z., t. j. od 1. februára 2009, v prípade, že dospeje k záveru, že vzhľadom na okolnosti prípadu nemožno väzbu nahradiť peňažnou zárukou, nevydá opatrenie, ktorým určí výšku peňažnej záruky a spôsob jej zloženia, pretože by išlo o nadbytočný krok, ale priamo, bez vydania tohto opatrenia rozhodne uznesením o neprijatí peňažnej záruky. Naopak, v prípade, že súd dospeje k záveru, že peňažnú záruku prijme, rozhodne zároveň aj o jej výške a spôsobe zloženia.

Z uvedených dôvodov sa ústavný súd nestotožňuje s výkladom novelizovaného znenia § 81 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku uplatneným krajským súdom v namietanom uznesení. Podľa názoru ústavného súdu bolo povinnosťou krajského súdu napraviť pochybenie okresného súdu spočívajúce v tom, že vo výroku uznesenia okresného súdu sp. zn. 6 T 49/2009 z 3. apríla 2009 chýba výrok o prijatí, resp. neprijatí sťažovateľom ponúknutej peňažnej záruky.

Za týchto okolností zostávalo ústavnému súdu zodpovedať otázku, či ide o také pochybenie krajského súdu, ktorého intenzita vyžaduje vysloviť porušenie základných práv sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, ako aj jeho práva podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru, vzhľadom na skutočnosť, že z odôvodnenia uznesenia krajského súdu sp. zn. 2 Tos 16/2009 z 15. apríla 2009 vyplýva, že sa otázkou sťažovateľom ponúknutej peňažnej záruky 10 000 € zaoberal a túto neprijal.

Ústavný súd v tejto súvislosti zdôraznil, že rozhodovanie o väzbe, resp. jej ďalšom trvaní predstavuje zvlášť citel'ný zásah do ústavou a dohovorom garantovaného práva na osobnú slobodu, a preto je v záujme právnej istoty, ako jedného z atribútov právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy, potrebné výrokovú časť meritórneho rozhodnutia súdu individualizovať tak, aby z nej zjavne vyplývalo, že súd rozhodol o všetkých návrhoch obvineného (sťažovateľa). Potreba individualizácie výrokovej časti uznesenia súdu, ktorým sa rozhodlo o väzbe, resp. jej ďalšom trvaní, teda vyplýva nielen z ustanovení § 184 ods. 1 v spojení s § 192 ods. 1, § 193 ods. 1 a § 194 ods. 1 a 2 Trestného poriadku, ale aj

z podstaty a charakteru ústavou a dohovorom garantovaného práva na osobnú slobodu. Možno konštatovať, že v zásade rovnaké závery, pokiaľ ide o potrebu individualizácie výrokovej časti uznesenia súdu, ktorým sa rozhodlo o väzbe, resp. jej ďalšom trvaní, možno vyvodiť aj z predchádzajúcich rozhodnutí ústavného súdu, ktoré sťažovateľ cituje vo svojej sťažnosti (I. ÚS 100/04 a IV. ÚS 346/08, pozn.). Len takýto výklad je možné považovať za ústavne konformný a zodpovedajúci doterajšej judikatúre ústavného súdu.

Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že namietaným uznesením krajského súdu boli porušené základné práva sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, ako aj jeho právo podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru.

Zo zistení ústavného súdu vyplynulo, že sťažovateľ bol v dôsledku uznesenia krajského súdu sp. zn. 2 Tos 26/2009 z 11. júna 2009 prepustený 11. júna 2009 na slobodu. Uznesením krajského súdu z 11. júna 2009 bolo „konzumované“ uznesenie krajského súdu sp. zn. 2 Tos 16/2009 z 15. apríla 2009. Za týchto okolností už bolo bez právneho významu vyhovieť návrhu sťažovateľa, ktorým sa domáhal zrušenia tohto uznesenia (bod 3 výrokovej časti tohto nálezu).

Ústavný súd zároveň vzal na vedomie vyjadrenie právneho zástupcu sťažovateľa, že netrvá na vydaní nálezu v časti požadovaného výroku, ktorým sa krajskému súdu prikazuje, aby sťažovateľa prepustil neodkladne na slobodu, keďže uznesením krajského súdu sp. zn. 2 Tos 26/2009 z 11. júna 2009 bol sťažovateľ prepustený na slobodu.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho

domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie jeho porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Keďže ústavný súd rozhodol, že namietaným uznesením krajského súdu boli porušené základné práva sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a právo podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Sťažovateľ žiadal, aby mu bolo priznané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 €, poukazujúc najmä na to, že *„Podľa zásad spravodlivosti, s prihliadnutím na všetky okolnosti, ako aj na povahu veci, ale aj na to, že súdy, najmä však Krajský súd v Nitre ako sťažnostný súd s osobitným postavením pre nápravu pochybení súdu prvého stupňa v riadnom inštančnom konaní, nepostupovali lege artis a v súlade s konštantnou judikatúrou Ústavného súdu, požadujem taktiež finančné zadosťučinenie vo výške 10.000,- EUR. Uvedenú sumu považujem za primeranú vzhľadom na to, že som trpel pocitmi bezmocnosti, menejcennosti a bola u mňa v podstate negovaná dôvera v možnosť poskytnutia spravodlivosti v štáte a ako osoba pozbavená osobnej slobody a nachádzajúca sa vo väzbe som mohol práve od sťažnostného súdu legitímne očakávať zvýšenú a osobitnú starostlivosť o ochranu mojich ústavných práv a práv zaručených Dohovorom.“*

Zohľadňujúc všetky okolnosti prípadu, predovšetkým charakter pochybenia krajského súdu, ako aj skutočnosť, že sťažovateľ už bol prepustený z väzby na slobodu, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade nie je v záujme dovŕšenia ochrany porušených práv potrebné poskytnúť sťažovateľovi vyšší stupeň ochrany priznaním finančného zadosťučinenia, a preto v tejto časti jeho sťažnosti nevyhovel (bod 3 výrokovej časti tohto nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia advokátom JUDr. M. E. Ústavný súd pri priznaní úhrady trov konania vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2008, ktorá bola 695,41 € (20 950 Sk), keďže išlo o úkony právnej služby vykonané v roku 2009. Úhradu priznal za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, spísanie sťažnosti, vyjadrenie z 13. júla 2009) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 115,90 €, t. j. spolu 347,70 €, čo spolu s režijným paušálom trikrát 6,95 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 368,55 €.

Priznanú úhradu trov konania je krajský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. augusta 2009